

НАСЛІДКИ ГЛОБАЛЬНОГО ПОТЕПЛІННЯ В УКРАЇНІ

Станкова М. Д.

*ДУ Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України
бульвар Тараса Шевченка, 60, Київ, 01032, Україна
e-mail: 0936600528@ukr.net*

Однією із актуальних проблем великого масштабу є збільшення глобальної температури поверхні Землі з невтішними прогнозами, що викликає підвищений інтерес протягом останніх десятиліть. За останні 30 років середня річна температура в Україні зросла на 1,2°C. Період, що охоплює ХХ століття до сьогодні – найтепліший за всю історію погодних спостережень в Україні. Швидкість зміни середньої, а також максимальної та мінімальної температур протягом 1961 – 2019 рр. склала 0,3°C кожні десять років. Всі сезони в Україні стали теплішими. Середня літня температура в Україні зросла на 1,3°C, зимова – на 0,9°C, весняна – на 0,9°C, а осіння – на 0,4°C. Посилилися посухи, змінилася водність річок та озер, з'явилися екстремальні погодні явища [1].

Мета дослідження: розглянути стратегії з екологічної безпеки та адаптації до змін клімату та врахувати ризиків від зміни клімату, що є важливим у післявоєнному відновленні України.

При очікуваному підвищенні температури повітря, навіть на 1,5°C, протягом 2020 – 2050 рр. кожен другий сезон може бути посушливим. Останніми роками рівень води у річках України протягом літнього періоду є нижчим за норму. Разом із частішою посухою та зменшенням опадів у літній період, ситуація може лише погіршитися. Протягом останніх десятиліть відбувся перерозподіл кількості опадів по регіонах України та по сезонах. Зростання температури та зміна режиму зволоження призведуть до подальшої зміни водного стоку річок і відповідно водозабезпечення окремих регіонів. Протягом ХХІ століття для переважної кількості адміністративних областей України буде спостерігатися зменшення поверхневого водного стоку, що пов'язано з потеплінням та зменшенням кількості атмосферних опадів.

Найбільші величини зниження стоку будуть спостерігатись для річкових басейнів Прип'яті, Південного Бугу та Дністра. До кінця сторіччя водність може знизитись на 30%. Водний стік малих річок теж поступово зменшується, а з середини століття може зовсім припинитися.

Водночас кліматично обумовлене збільшення водного стоку на річках Полісся у лютому загрожує формуванням стійких весняних паводків, а

підвищення водного стоку річок Західного регіону проявиться у формуванні катастрофічних повеней на гірських річках. Кліматичні зміни збільшують частоту повеней та посух, що робить вразливим сільське господарство, енергетику, транспорт та соціальну сферу, адже вони залежать від водних ресурсів. Це призведе до зменшення врожайності та проблем у роботі атомних електростанцій. Атомна енергетика, яка постачає понад 50% електроенергії, потребує постійного охолодження, але через зменшення водності річок виникає високий ризик перегрівання реакторів на АЕС.

Підняття рівня Чорного моря означає загрозу затоплення важливих об'єктів інфраструктури, промисловості, цілих житлових кварталів, об'єктів культурної спадщини, а також великі зміни чи навіть загибель деяких екосистем прибережних регіонів [2].

Підписавши Рамкову конвенцію ООН про зміну клімату, Україна зобов'язалась скорочувати викиди парникових газів та адаптуватися до зміни клімату. Тому національна стратегія та програма розвитку економіки держави мають враховувати та включати питання адаптації. Держава має підтримувати постійне оновлення оцінки фактичних та моделювання майбутньої зміни клімату та проводити адаптацію до наслідків для територіальних громад, природних екосистем, секторів економіки.

У жовтні 2021 р. Кабінет Міністрів України прийняв Стратегію з екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 р. [3]. Це перший національний документ, який створює законодавче підґрунтя для адаптаційних заходів в Україні. Він стане поштовхом для систематичної та довгострокової роботи з адаптації до зміни клімату і повинен забезпечити більшу готовність та стійкість до тих наслідків зміни клімату, яких уникнути вже не можливо. Крім того, реалізація Стратегії має сприяти досягненню нейтрального рівня деградації земель, зменшенню втрат біорізноманіття, збільшенню площі природно-заповідного фонду держави тощо [4].

Роблячи висновок, ми можемо сказати, що адаптація до зміни клімату не втрачає своєї актуальності навіть за нинішніх воєнних часів. Забезпечення реалізації «Стратегії з екологічної безпеки та адаптації до змін клімату» та врахування ризиків від зміни клімату є важливим у післявоєнному відновленні України, яке повинно базуватися на Принципах Зеленої відбудови, які сформульовано разом з партнерами. Національна рада з відновлення України також включила до Плану відновлення України екологічну безпеку, одним із пріоритетних напрямків якої є запобігання та адаптація до зміни клімату [5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Зміна клімату. Узагальнена доповідь під редакцією Роберта Т. Уотсона і основної групи авторів. Третя доповідь МГЕЗК про оцінку клімату. 2001. – 220 с.
2. Воронка В. П., Чебанова Ю. В. Глобальне потепління: наслідки для Мелітопольщини // Мелітопольський краєзнавчий журнал/ – 2018 – № 11, С. 3–7.
3. Інтернет посилання Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/uhvaleno-strategiyu-ekologichnoyi-bezpeki-ta-adaptaciyi-do-zmini-klimatu-do-2030-roku>
4. Клімат України. За редакцією В.М. Ліпинського, В.Д. Дячука, Б.М. Бабиченка. К.: Вид-во Раєвського, 2003. – 345 с.
5. Парпан В. І., Стойко С.М., Парпан Т.В. Екологічна та фітоценотична характеристика *Fageta sylvaticae* України: можливості розширення їхньої площі в контексті глобального потепління//Укр.бот. журн. –Т.70. –Н 3.– 2013.– С. 361 – 369.